

COLOCVIUL DESPRE ARTA COMEDIEI
EDITIA I. GALATI NOIEMBRIE 1976

DEZBATERI

Galați

Colocviu despre arta comediei

Printre nenumăratele și substanțialele manifestări cultural-educative încorporate marelui Festival național „Cîntarea României”, o semnificație majoră a dobîndit Colocviul despre arta comediei. Galați, orașul-gazdă al acestei prime ediții, important centru industrial pe harta României socialiste, oraș aflat într-o spectaculoasă dezvoltare, cu un public tînăr, în dinamică formare, oraș cu vechi și trainice tradiții în istoria teatrului românesc, și-a propus ca, prin această manifestare, să intre în marea competiție artistică națională cu o suită de spectacole și dezbateri.

Pornită din cabinetul secretariatului literar al teatrului, inițiativa Colocviului a fost călduros îmbrățișată și ferm sprijinită de Comitetul Județean P.C.R. Galați, de Comitetul județean de cultură și educație socialistă și, firește, de conducerea A.T.M., a cărei secție de critică dramatică a asigurat buna desfășurare a lucrărilor.

Timp de o săptămînă (15—21 noiembrie), opt colective teatrale au prezentat nouă spectacole, urmate de tot atîtea ședințe de dezbate-

teri, în jurul respectivelor spectacole. Aceste dezbateri au culminat cu o sesiune de comunicări pe tema „Funcțiile social-educative ale comediei românești; probleme de creație și modalități de expresie”. În afara acestor acțiuni-nucleu, zilele Colocviului au avut o desfășurare complexă, nenumărate alte inițiative și manifestări îmbogățind programul de lucru: vizite în întreprinderi și mari unități socialiste (Combinatul Siderurgic, Șantierul Naval, I.A.S.-Bujoreni), premiere ale teatru-

lui de păpuși din localitate, o scăzătoare literar-artistică a Cenaclului umoriștilor al Asociației scriitorilor din București și, în încheiere, un spectacol de divertisment, cu larg caracter popular, la care au colaborat formații artistice ale colectivelor-gază și ale invitaților. Elementul calitativ nou al acestei complexe ediții artistice l-a constituit participarea nemijlocită, atât la spectacole, cât și la discuții, a spectatorilor. Alături de actori, regizori, teatrologi și cadre didactice din învățământul artistic, un număr impresionant de muncitori, tehnicieni, profesori, cadre de conducere din întreprinderi și-au spus zâmbnic cuvântul, cu discernământ și spirit constructiv, arătându-se, pe această cale, exponenți autorizați ai admirabilului public gălățean; dealtfel, un colectiv compus din specialiști și oameni ai muncii a avut și rolul de a aprecia, în final, realizările artistice, acordând un număr însemnat de distincții și mențiuni.*

Publicul gălățean și-a dovedit din plin setea de teatru, susținând cu entuziasm, dar și cu exigență, acțiunile Colocviului, și nu întâmplător reprezentațiile și creatorii distinși de juriu au beneficiat, în primul rând, de certificatul aplauzelor, acordat, spontan, de spectatori.

Să trecem, așadar, în revistă filmul acestei săptămâni de lucru, încercând să desprindem câteva idei directe privind starea și perspectivele artei comediei.

Ziua întâi:

Clasicii — dreptul și limitele contemporaneizării

Teatrul Dramatic din Galați, montând *Chirița în provincie*, de Vasile Alecsandri (regia, Ariana Kunner-Stoica; scenografia, Mircea Ribinschi), adaugă o nouă viziune, contemporană, și surului de montări antologice ale faimosului și bătrânului ei text, viziune ce se înscriseră, dealtfel, în buna continuitate a unor preocupări repertoariale (amintim *Florin și Florica*). Cu toate că e inegală în ansamblu, incertă stilistic și nedecisă în finalizarea demersului regizoral, ea impune una dintre cele mai valoroase creații ale rolului titular: Mitică Iancu. Continuând creator tradiția travestiului, inaugurată de Matei Millo și perpetuată de Miluța Gheorghiu, interpretul gălățean oferă faimosului personaj, dintr-o perspectivă actuală originală, un portret scinteiilor.

Discuțiile au confirmat aprecierea unanimă a criticii teatrale față de această creație și, luând în dezbateră spectacolul, au lărgit sfera problemei, atingând centri de interes vital în reconsiderarea clasicii comediei româ-

nești. S-au discutat dreptul și limitele contemporaneizării, raportul dintre litera și spiritul textului, ca și cel dintre finalitatea comică a operei și mijloacele de expresie scenică.

Ziua a doua:

Problemele metaforei comice

Impus cu prilejul Colocviului tinerilor regizori de la Bârlad, spectacolul colectivului de la Piatra-Neamț, *Slugă la doi stăpâni* de Carlo Goldoni (regia, Iulian Vișa; scenografia Vasile Jurje), amănunțit apreciat de public și de critica de specialitate, și-a demonstrat și acum, la Galați, fantezia și rigoarea comică, originalitatea soluțiilor, creația tânărului actor Horațiu Mălăe. La dezbateri s-a subliniat importanța întâlnirii dintre o echipă dăruită cu pasiune jocului teatral și un tânăr regizor animator: Iulian Vișa. Spectacolul a devenit punctul de plecare pentru fertile abordări în problemele metaforei comice, ale distanțării și întruchipării, ale ecuației cuvânt-imagie, așadar, în zona modalităților de expresie. S-au discutat, de asemenea, câteva aspecte esențiale ale muncii în teatru: climatul, spiritul competitiv, cerințele necentenitei perfecționări, seriozitatea repetițiilor, etica profesională deservindu-se ca cerințe esențiale în reușita producției artistice.

Ziua a treia:

Adevărul vieții în ficțiunea scenică

Montarea colectivului gălățean, *Simbătă la Veritas* de M. R. Iacoban (regia, Gheorghe Rada; scenografia, Victor Crețulescu), s-a înscris în registrul comediei lirice; câteva accente grave, dar și unele ascuțit-comice, punctează această meditație pe tema devenirii inului și a aportului său social. Lipsită de o idee integrator-regizorală, reprezentația propune câteva biografii cu trimiteri semnificante (notăm contribuțiile actorilor Dimitrie Bitang, Viorica Hodel, Dan Andrei Bubulici, Gheorghe V. Gheorghe). Fructuoasă, dezbateră s-a centrat asupra investigațiilor tematice ale comediei de actualitate, criticându-se aria rol restrinsă. Montarea, extrem de generoasă ca sursă de discuții, a oferit argumente plodoare pentru implicarea în „imediat”, pentru cota adevărului de viață necesar ficțiunii scenice.

După matineul oferit de Teatrul Dramatic gălățean, *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale, reprezentația a Teatrului Dramatic „Bacovia” din Bacău (regia, Nae Cosmescu; scenografia, Dan Petrescu-Mogos), a concentrat

* Vezi „Teatrul”, nr. 11, 1976.

interesului serii. Așteptarea unui spectacol Caragiale pe afișul colocviului n-a fost răsplătită. Intențiile unei noi abordări regizorale, ale unei lecturi originale a paginii clasice, n-au convins. Între gând și realitatea scenei, decalajul a fost mare; substanța caragialeană a fost rarefiată prin soluții superficiale și printr-un comic epidermic. Dezbaterile au amenadat spectacolul, insistind ca funcționalitatea demersului comic să se afirme creator, urmărindu-se ideea și nu efectul.

Ziua a patra:

Satira și funcțiile ei social-educative

Afișul săptămânii gălățene s-a îmbogățit prin reprezentația adusă de Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, cu una dintre cele mai reprezentative creații dramatice din repertoriul satirei realist-socialiste: *Mielul turbat* de Aurel Baranga. După un sfert de veac de la premiera absolută, textul își atinge cu aceeași strălucire ținta, săgețile satirei se arată a fi la fel de artistice și cetățenesc convingătoare. Tînărul public de azi, ca și cel de ieri, participă cu aceeași receptivitate la ofensiva declanșată de Spiridon Biserică împotriva coaliției birocratilor cavafi, savurînd cu satisfacție, în final, triumful eticii socialiste. Montarea brăileană (regia, Marius Popescu; scenografia, Olimpia Damian-Ulmu), mulată pe datele textului, fără a le valorifica cu strălucire, convinge, mai ales, prin gravitate și adresă, mai puțin prin vervă și aplomb comic. Dialogul, ca de obicei, a lărgit sfera subiectului, serînd valorile autentice ale fondului nostru clasic de comedie realist-socialistă, subliniînd necesitatea permanentei lui prezențe pe afișul teatrelor; s-a reliefat nevoia publicului de comedie satirică de actualitate și sărăcia răspunsului noului eșalon de dramaturgi în elaborarea unor comedii de densă substanță, originalitate și pregnantă artistică. Caracterul larg popular al comediei, vizînd năravuri și moravuri vrednice de a fi veștigate, cu alte cuvinte, funcția ei social-educativă, s-a arătat a fi cerința majoră a repertoriului acestui gen. Un loc important pe agenda dezbaterilor l-a ocupat și eroul comic; caracterul său exponențial, trăsăturile particulare, amplitudinea implicațiilor civice, iată cîteva din trăsăturile ce s-au cerut a fi artistice marcate.

Ziua a cincea:

Situația comică și ideea-mesaj

Diagrama unui colocviu dedicat artei comediei ar fi fost incompletă fără prezența Teatrului de Comedie. Din repertoriul său permanent

și reprezentativ, el a ales, pentru această împrejurare, ultima sa premieră, *Plicul* de Liviu Rebreanu. Alegere fericită, semnificativă, demonstrînd prin spectacol (regia, Lucian Giurculescu și scenografia, Ion Popescu-Udrîște) valorificarea plenară a unui text, oarecum uitat, din bogata zestre a dramaturgiei noastre interbelice, cu maxima potențare a sensurilor comice și a mesajului critic. Spectacolul de înaltă ținută al Teatrului de Comedie a ridicat cota valorică a reprezentațiilor aduse la colocviu, fertilizînd creator și discuțiile. S-au relevat importanța și portanța regiei în ordonarea artistică a situațiilor comice și în subordonarea lor ideii-mesaj. Lectura din perspectiva actualității, interpretarea subtil distanțată, accentuarea ironică a subtextului, integrarea funcțională a scenografiei, au fost analizate cu competență. Fără îndoială, nu s-a neglijat creatorul aport în reprezentație al reputatei echipe de comedieni, interpreți de rafinat profesionalism, virtuozitatea comică a unor „capete de afiș”, care impun stilul specific Teatrului de Comedie.

„Cota de veselie pe cap de locuitor”, cum a spus, la un moment dat, criticul Valentin Silvestru, a fost ridicată, în această zi, și printr-o reușită manifestare a Cenaclului umoriștilor al Asociației Scriitorilor din București. În sala arhiplină a Clubului Combinatului Siderurgic din Galați, într-o atmosferă de entuziasm, s-a desfășurat o șezătoare, bogată în prezențe artistice. Un program variat, îmbinînd util lectura (schite umoristice, epigrame, proverbe, din scrieri datorate lui Ion Băieșu, Dumitru Solomon, Valentin Silvestru, Romulus Vulpecu, Mircea Aristide, Al. Monciu-Sudinschi), muzica (Anda Călugăreanu), recitarea, monologul și dialogul comic (în interpretarea actorilor Dan Tufaru, Traian Dăncăeanu, Rodica Mandache, George Bănică), a cucerit auditoriul prin vervă și farmec.

Ziua a șasea:

Ce acoperă „fardul” scenei

Ultimul spectacol programat în calendarul Colocviului a aparținut Teatrului Giulești: *Hotel Zodia Gemenilor* de Valentin Munteanu. Reprezentația (regia, Tudor Mărăscu; scenografia, Eugenia Bassa-Crișmaru), înscrisă în registrul farsei, nu s-a arătat concludentă, aptă a fi prezentată într-o competiție. Textul, minor ca temă, vetust ca rețetă și debil în idei și în expresie, a fost, însă, acoperit cu un „fard” comic de calitate, prin jocul proaspăt și inventiv al actorilor — fapt recunoscut în unanimitate.

Dimineața criticii

Parada spectacolelor și seria întâlnirilor zilnice de lucru, cu caracter deschis, colocvial, s-au încheiat, în ziua a VII-a, prin *Dimineața criticii*.

Sub conducerea prof. dr. Ion Toboșaru de la I.A.T.C., sesiunea de comunicări teoretice a beneficiat de aportul unor critici și practicieni ai scenei, al unor cadre didactice din învățământul teatral, al unor secretari literari. Pe ordinea de zi au figurat următoarele titluri: „Comedia în tranșaia textului pe scenă” (prof. dr. Heana Berlogea, I.A.T.C.); „Civismul comediei românești” (prof. dr. Virgil Brădățeanu, I.A.T.C.); „Comedia, gen popular” (Andrei Băleanu, secretar literar al Teatrului de Comedie); „Libertatea comedigr-

fului, ca necesitate înțeleasă” (Natalia Stancu-Atanasiu); „Comedia românească, la ora actuală” (conf. Eugen Nicoară, I.A.T.C.); „Comedia și omul modern” (Virgil Tănase, regizor); „Comicul de limbaj și imaginea scenică” (Ion Calion, critic teatral, revista „Vatra”); „Dificultățile actorului de comedie” (prof. dr. Iloria Deleanu, I.A.T.C.); „Prejudecăți asupra comediei” (Carmen Tudora, critic dramatic, revista „Tomis”).

Discuțiile acestei săptămâni, animate permanent de Valentin Silvestru, la care au participat și numeroși alți critici și teatrologi (Margareta Bărbuță, Valeria Ducea, George Genoiu, Mira Iosif, Ștefan Oprea, Constantin Paiu), au punctat direcțiile esențiale, ca și perspectivele dezvoltării comediei românești, certificând utilitatea acestui Colocviu, care a adus o contribuție efectivă la constituirea climatului de dezbateri fertile ce caracterizează ultimele noastre stagii.

S-a arătat, în concluzie, că, dincolo de cîștigurile obținute prin această colectivă desfășurare de forțe, Colocviul a certificat comediei statutul meritat în peisajul teatrului nostru actual. S-a discutat, așadar, „de ce anume ridem” și „cum ridem”, conturîndu-se, cu mai multă fermitate, funcțiile social-educative ale comediei. S-a statornicit ideea comediei „serioase”, creatoarea unei stări de respingere a fenomenelor negative ce mai persistă în societatea noastră, ca urmare a contradicțiilor existente în socialism. S-a insistat asupra consecvenței criteriului valoric în compunerea unui repertoriu de comedie, urmărindu-se marile și valoroasele tradiții civice și artistice ale comediei noastre. S-au discutat, în egală măsură, modalitățile scenice în abordarea genului, încriminîndu-se gratuitatea, efectul comic primar, vulgaritatea, și s-a pledat pentru arta autentică a comediei de substanță, expresivă, originală și angajată ideologic.

Colocviul de la Galați a scos la lumină, totodată, cu deosebită pregnanță, lipsurile existente în acest domeniu; în primul rînd, s-a criticat însăși componența afișului de spectacole, lipsa unui punct de vedere selectiv în programarea suitei de reprezentații; în consecință, n-au fost supuse discuțiilor cele mai reprezentative producții comice existente, la ora actuală, pe afișele teatrelor. Absența, de pildă, a unei montări Caragiale de prestigiu a mîhnit, cum a mîhnit, de asemenea, absența unor comedii și satire din recolta recentă a pieselor originale contemporane. Nivelul comediei românești este, în general, mai ridicat decît cel arătat în ansamblul de spectacole vizionate aici. Stabilind „foaia de temperatură” a comediei, Colocviul a demonstrat că se fac prea puține considerații teoretice asupra genului, că apar prea puține cărți despre teatrul comic și că, în ultima vreme, creația dramaturgiei comico-satirice stagnează. Cu atît mai binevenită s-a arătat, deci, „Acțiunea comică”, generînd o stare de spirit prielnică, un climat fertil dezvoltării acestui gen popular, iubit, cu puternice rădăcini în istoria și în tradițiile teatrului românesc, gen ofensiv în educarea conștiinței făuritorilor societății socialiste multilateral dezvoltate. Această acțiune n-ar fi fost posibilă fără munca și pasiunea, dovedite de organizatori: Teatrul din Galați (secretar literar, Aurelia Cazacu), dar, mai ales, fără sprijinul neprecupețit al organelor județene de partid și de stat, al Comitetului județean de cultură și educație socialistă, al cărui președinte, Ruzanda Simionică, și al cărui inspector în probleme de teatru, Radu Macovei, s-au arătat a fi animatori responsabili, dăruiți artei spectacolului și beneficiarilor acesteia. Dintre accți beneficiari, nu putem să nu amintim numele citorva: Vasile Bucur, maestru la Combinatul Siderurgic din Galați, Nicolae Doru, maestru la Combinatul Siderurgic din Galați, Gheorghe Lupea, Erou al Muncii Socialiste, maestru la Șantierul Naval din Galați, Constantin Văduva, maestru oțelar la Combinatul Siderurgic din Galați, și Gelu Kahu, director general al Centralei Industriale Navale din Galați, cu toții participanți fideli și activi la spectacole și dezbateri, nu întimplător membri în colectivul care a decernat distincții celor mai bune spectacole, celor mai buni interpreți.

Mira Iosif și Valeria Ducea.